

ΕΧΘΡΙΚΗ ΑΡΝΗΣΗ

ΕΧΘΡΙΚΗ ΦΟΒΙΑ

ΝΑΣΤΟΥ ΑΡΓΥΡΩ, Ψυχοπαιδαγωγός, Msc Ειδικής Αγωγής

ΚΕΔΑΣΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2023

Τι είναι η σχολική άρνηση ή σχολική φοβία

«Η σχολική άρνηση είναι μια κατάσταση που παρουσιάζεται τόσο κατά την παιδική, όσο και κατά την εφηβική ηλικία και αφορά στην ακούσια μη παρακολούθηση του σχολείου, συνοδευόμενη από συναισθήματα άγχους κατά τον αποχωρισμό από τους γονείς ή από το σπίτι» Καραγιάννης, 1994.

Συνθήκη/κατάσταση που δημιουργεί άγχος στα παιδιά, τις οικογένειές τους αλλά και τους εκπαιδευτικούς.

Απόψεις..Αντιλήψεις.. Πραγματικότητα

- Συχνά μπορεί πολύ εύκολα να παρεξηγηθεί ως καπρίτσιο ή πείσμα(ειδικά για τα μεγαλύτερα παιδιά και τους έφηβους)

Πραγματικότητα:

- κρύβει ψυχοσυναισθηματικές δυσκολίες που χρήζουν αξιολόγησης και αντιμετώπισης (άγχος, φόβος).
- ουδεμία σχέση έχει με το σκασιαρχείο. Τα παιδιά που παρουσιάζουν σχολική άρνηση διακατέχονται από έντονο άγχος και επιδιώκουν να μείνουν σπίτι για να αποφύγουν τον στρεσογόνο παράγοντα. Στην περίπτωση του σκασιαρχείου, το παιδί παριστάνει ότι πηγαίνει σχολείο. Μετά **εκούσια** φεύγει κρυφά από το σχολείο και αρέσκεται να περνά τον χρόνο του εκτός σπιτιού με συμμαθητές.

Πως εμφανίζεται

- Εμφανίζεται συνήθως σταδιακά.
- Ξεκινά με κάποιες περιστασιακές απουσίες και στην πορεία φτάνει το παιδί στην σθεναρή αντίσταση να πάει στο σχολείο.
- Αρχικά τα παιδιά κάνουν παράπονα στους γονείς για διάφορα σωματικά συμπτώματα, όπως για παράδειγμα, πονόκοιλο, αναγούλα και τάση για εμετό, έντονο πονοκέφαλο ή έντονη κούραση.
- Μοτίβο συμπεριφοράς: Με το που μένει το παιδί στο σπίτι, τα συμπτώματα υποχωρούν. Επίσης, τα συμπτώματα παραδόξως εξαφανίζονται τις Παρασκευές το απόγευμα για να ξαναεμφανιστούν τις Κυριακές. Επίσης, τα συμπτώματα υποχωρούν κατά την διάρκεια των διακοπών. Χριστούγεννα, Πάσχα, Καλοκαίρι. Στις αργίες κ.ο.κ. Το μοτίβο είναι ξεκάθαρο.

Συχνότητα εμφάνισης

Σύμφωνα με μελέτες:

- Η σχολική άρνηση παρουσιάζεται στο 5% των μαθητών του δημοτικού και στο 2% των μαθητών γυμνασίου.
- Η μεγαλύτερη ηλικία έναρξης αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα από την άποψη ότι η κατάσταση είναι κατεξοχήν πιο δύσκολη.
- Παρατηρείται εξίσου και στα δυο φύλα, σε παιδιά οποιουδήποτε νοητικού πηλίκου και σε όλα τα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα.

Πως παρουσιάζεται συνήθως ;

Σε παιδιά νηπιαγωγείου ή αρχές δημοτικού:

- Τα παιδιά παρουσιάζουν ανεξήγητη αντίσταση να ετοιμαστούν για το σχολείο κι όταν είναι στην πόρτα του σχολείου παρουσιάζουν έντονο κλάμα αποχωρισμού. Πολύ συχνά λένε ότι θέλουν να είναι μαζί με τους κηδεμόνες γιατί φοβούνται.

Πως παρουσιάζεται συνήθως ;

- Σε μεγαλύτερα παιδιά δημοτικού ή αρχές γυμνασίου:
- Τα παιδιά αρνούνται να πάνε σχολείο και λένε ότι φοβούνται αλλά δεν ξέρουν γιατί.
- Αρκετές φορές δίνουν λογικοφανείς δικαιολογίες για την άρνηση τους, για παράδειγμα, ότι τα κοροϊδεύουν τα άλλα παιδιά, ότι ο εκπαιδευτικός τους συμπεριφέρθηκε άσχημα κτλ.

Πως παρουσιάζεται συνήθως ;

- Ξεκινούν τα σωματικά συμπτώματα όπως πονοκέφαλος, έμετος, διάρροια, κοιλιακό άλγος κτλ.
- Στην αρχή οι πλείστοι γονείς εκδηλώνουν ανησυχία. Στην πορεία και την επανάληψη του μοτίβου εκδηλώνουν ενίοτε θυμό και προσπαθούν να πιέσουν, αλλά στο τέλος υποχωρούν κι έτσι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος. Άλλες φορές επιμένουν και καταφέρνουν να πάνε το παιδί στο σχολείο. Το παιδί με την πρώτη ευκαιρία ζητά να γυρίσει σπίτι. Πάλι δημιουργείται ένταση και θυμός και ο φαύλος κύκλος εδραιώνεται.

Αιτιολογία

- Σχολικός εκφοβισμός.
- Αλλαγή σχολικού πλαισίου και δυσκολία προσαρμογής.
- Σχολικές συνθήκες που μπορεί να προκαλούν στρες, π.χ απαιτητικό πρόγραμμα εκπαίδευσης.
- Μαθησιακές δυσκολίες. Η μη έγκαιρη διάγνωση ενδεχομένως να συνδέεται με συναισθήματα απογοήτευσης και ματαίωσης.

Αιτιολογία

- Συναισθηματικοί λόγοι (Φοβία να μην πάθουν κάτι οι γονείς, παιδιά με ψυχαναγκαστική προσωπικότητα, τελειομανή παιδιά που διακατέχονται από άγχος αποτυχίας).
- Υπερπροστατευμένα, μη ανεξαρτητοποιημένα, φοβικά παιδιά.
- Ασθένεια ή ατύχημα του εφήβου που τον ανάγκασαν για κάποιο διάστημα να νοσηλευτεί ή να μείνει στο σπίτι.
- Θάνατος ή αρρώστια στην οικογένεια.
- Συγκρουσιακή κατάσταση στο οικογενειακό περιβάλλον ή διαζύγιο κηδεμόνων.

Προσοχή!

- Πρόκειται για ένα σοβαρό συναισθηματικό πρόβλημα του παιδιού με πολλαπλές διαστάσεις και παράγοντες που το προκαλούν
- Είναι εξαιρετικά μεγάλης σημασίας η αξιολόγηση για ταυτοποίηση της αιτίας και για αποκλεισμό οποιασδήποτε σοβαρότερης ψυχοπαθολογίας, π.χ αγχώδη διαταραχή, κατάθλιψη κτλ.

Σπουδαιότητα έγκαιρης αξιολόγησης

- Είναι σημαντικό να βρεθούν τα αίτια και να αντιμετωπιστεί η σχολική άρνηση ή φοβία, καθώς σε ένα μακροπρόθεσμο επίπεδο, παρατηρούνται αυξημένες πιθανότητες διακοπής του σχολείου, που συνδέεται με αυξημένα επίπεδα παραβατικής συμπεριφοράς.
- Σε περίπτωση που υπάρχουν προβλήματα στην οικογένεια είναι σημαντικό να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα αυτά, ενώ σε κάθε περίπτωση απαιτείται η συνεργασία ανάμεσα σε ειδικούς και γονείς ή εκπαιδευτικούς και γονείς.
- Η παροχή συμβουλευτικής και στήριξης στους γονείς μπορεί να τους βοηθήσει να κατανοήσουν το ρόλο που πρέπει να έχουν ώστε να βοηθήσουν το παιδί, αλλά και να παρέχουν θετική ενίσχυση στο παιδί όταν παρακολουθεί το σχολείο, αλλά και να μάθουν τρόπους να διαχειρίζεται το παιδί το άγχος και το φόβο που νιώθει για το σχολείο.

Πως αντιμετωπίζεται η σχολική άρνηση;

- Η παρέμβαση διαφέρει ανάλογα με τη διάγνωση του κάθε παιδιού.
- Σε παιδιά, χωρίς εμφανή ψυχοπαθολογία, συνήθως αρκεί η συμβουλευτική γονέων. Οι γονείς ενδυναμώνονται στο ρόλο τους και στηρίζονται ως προς την στάση που θα κρατήσουν, σε συνεργασία πάντα με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών.
- Σε παιδιά με ψυχοπαθολογία απαιτείται η συστηματική θεραπευτική παρέμβαση(ψυχοθεραπεία)
- Η φαρμακοθεραπεία προτείνεται συνήθως μόνο σε σοβαρές οργανωμένες αγχωτικές διαταραχές και καταθλιπτικές διαταραχές κατόπιν εγκυρης παιδοψυχιατρικής γνωμάτευσης